

Ara 4 lej

26A0Wg.

W. Sächsischer strasse 8.

Közlekedési, Szállás
Közvetítő és NyomdaKözlekedési, Szállás
Közvetítő és NyomdaKözlekedési, Szállás
Közvetítő és NyomdaKözlekedési, Szállás
Közvetítő és Nyomda

W KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Romániában
Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lej
Bukarestben — 5.—

Üszegszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1924 november 6 Csütörtök

Cisj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 248. szám

5685. Marchesvan 9

Coolidge elnök

Newyorkból jelenti a Reuter-ügynökség: Coolidge-t ismét megválasztották az Egyesült Államok elnökévé.

„Az amerikai elnökjelöltek között — írta néhány hónappal ezelőtt David Lloyd George — nincsenek lenyűgöző egyéniségek, acélos természetek, vagy olyan férfiak, akik az emberi képzeletet lázas hullámzásba hozzák, mint amilyen Mr. Wilson második jelölésekor volt.“ Keresve sem lehetne találobban jellemezni a tegnapi lezajlott amerikai elnökválasztást, mint Lloyd George-nak e néhány szavával. Az amerikaiaknak elegendő volt a lángészből, a lenyűgöző egyéniségből, amelynek prototípusát Wilsonban ismerhették meg és sorukat kevésbé zseniális, de kevésbé szeszélyes férfiak kezébe akarják letenni. A választás ezúttal nem volt személyek harca, mint például Taft, Roosevelt, vagy Wilson idején, hanem a pártok és elvek küzdelme. A jelöltek személye az egész választási kampány alatt, talán az egy La Folette-t kivéve, teljesen háttérbe szorult és a kedélyeket inkább a tárgyi mérlegelés uralta.

Három párt mérte össze erejét, amelyek közül kettő, a republikánusok és a demokraták, évszázados mulla tekintenek vissza, míg a harmadik, a La Folette pártja az alkalmával honföldön is először szerepelt és a választásokon csak mérsékelt eredményeket tudott is elérni, annyit azonban elért, hogy érzékeny részt ütött az amerikai két-párt szisztémán, amely az évtizedes gyakorlat alatt valóságos dogmává merevedett. La Folette belépése a választási küzdelembe Amerika legutóbbi belpolitikai történetének leglényegesebb eseménye. A helyzete rendkívül nehéz volt, hiszen évtizedes, sőt évszázados tradíciókon és megszokottságokon kellett áttörnie, a választók tömegeit olyan pártokból kellett kiszakítani, amelyekben hosszú évek óta gyökeret vertek. La Folette omla az volt, hogy mindkét nagy történelmi pártból kivonja a radikális elemeket és belőlük az angol Labour Party-hoz hasonlóan kialakítsa a dolgozók és valóban radikálisan gondolkodók politikai táborát. A kísérlet ezalkalommal még nem járt sikerrel, La Folette csak igen kevés szavazatot kapott, amiben természetesen nem kis része van a rendkívül komplikált és antidemokratikus amerikai elnökválasztási rendszernek, de megvetette az alapját egy olyan független politikai pártnak, amely nem áll a trösztök és milliárdosok gyámkodása alatt és új esküszökeket felveti az amerikai tömegeknek. La Folette sikertelenségének másik oka abban van, hogy az ideai elnökválasztást nem annyira a belpolitikai problémák, mint a külügyi kérdések dominálták. Ezzel magyarázható, hogy Európában is sokkal nagyobb érdeklődéssel kísérték a választási küzdelmet, mint máskor.

A republikánus Coolidge győzelmét ez a körülmény már előre determinálta. Már hónapokkal ezelőtt megírta, hogy a bukmeier, aki az amerikai választásoknál nem éppen a legjelentéktelenebb szerepet játsza, 3:1 arányban fogad Coolidge győzelmére. A republikánus párt volt ugyanis az, amely ebben az esztendőben erőlyes kézzel nyult bele az európai kérdésbe, hogy ezáltal leküzdje az Amerikára is súlyosan visszaható gazdasági krízist és amelynek egyik tagja és alelnökjelöltje, az immár történelmi nevű Dawes tábornok készítette el a jóvátételi tervezetet, amely hosszú évtizedeken át valóságos bibliája lesz az európai politikának. A Morgan ház védnöksége alatt álló demokrata párt fantasztikus és valóban amerikai méretű választási propagandája sem tudta az amerikai tömegeket elszakítani a republikánusoktól, mert Amerikában ma már jól

tudják, hogy az európai kérdés helyes megoldása nélkül a hatalmas Amerika gazdasági élete menthetetlenül esdől el. Coolidge a mostani választásnál főleg a farmerkörök, az amerikai légió tagjai és az egykori katonák szervezete támogatták, akiket Coolidge a közelmúltban öbbsféle kedvezményben részesített.

Coolidge ellenjelöltje I. W. Dawis, a Morgan-ház ügyvédje volt, akinek névei már azért is kiemeltek voltak, mert saját pártja sem állott egységesen mellette. Emlékeztet, hogy a júliusban megtartott demokrata pártkonventen csak a százegyedik szavazással sikerült Dawis jelölését heresztilvinni. Így hát igen sok, egyébként demokrata párti szavazó éppen az elnökjelölt személye miatt a republikánusokra, vagy La Folette-re adta le szavazatát. Coolidge győzelme tehát nem érkezett meglepetésszerűen és többé-kevésbé hű kifejezője az amerikai közhangulatnak. Sem az európai, de még kevésbé az amerikai közvélemény nem vár Coolidge elnöktől meglepetéseket. Sikerének talán éppen

ez volt egyik titka. Coolidge-ről mindenki tudja, hogy nagyon egyszerű, hallgató ember, aki ma is faházban lakik és a szintén mérsékelt Harding nyomdokain halad. Amerika belpolitikai tekintetben Coolidge-tól a nyugodt és izalmaktól mentes fejlődés éveit remélik. Külpolitikai tekintetben pedig liznak benne, hogy az elnök kiterjedt eddigi politikája mellett és továbbra is fásádni fog azon, hogy az európai piacot ismét megszeresse az amerikai ipar és nyeresztermékek számára. A haladó eszmék híveinek talán csalódást jelent ez a választás, mert Coolidge rendkívül konzervatív gondolkodású férfiú, de megnyugtatóan szolgálhat viszont, hogy az új alelnök, Dawes tábornok, egyike a legradikálisabban gondolkodó amerikai politikusoknak. Általában véve Coolidge győzelme nem egyéb, mint megpecsételése annak a politikának, amelyet az Egyesült Államok Wilson halála óta követ. Ez a politika a lassú és óvatos haladás, a mérsékelt demokrácia és a békére való ószinte törekvés politikája.

Az oroszországi zsidók kétségbeesett helyzete

Üldözik a munkásokat és iparosokat. Cionista munkások segélykiáltása

(Berlin, november 5. Az Új Kelet tudósítójától.) A Szovjetországgal való diplomáciai és gazdasági kapcsolat révén itt fútnak össze a zsidók, amelyek Oroszország társadalmát összekötik a külfölddel. Az orosz zsidók, akik a Szocialista Köztársaságok Uniója proklamálta a nemzetiségeknek az önrendelkezésig hibóvitett közszabadságait, a zsidó tömegek is föllélegzettek. A vérmesebbek nemcsak a zsidó kultúra és népi élet fölírissülését és szabad kibontakozását remélték, hanem a zsidók által lakott országrészek önkormányzatát: zsidó közigazgatással, zsidó bírásokodással, zsidó közoktatással. Már kijelölték a zsidó föderáció ország székhelyét is Odesszában.

Mi lett a nagy reményességből?

Ma ott állunk, hogy a zsidók kétségbeesett hangú proklamációkban fordulnak a szovjet hatalmasához és a külföld dolgozó zsidóihoz és segítséget kérnek részint a cionista szocialisták érdekében, akiket októberben letartóztattak mint politikai ellenfeleket, de akiket olyan bándsmódban részvetitnek, mint közönséges büntetéseket, részint a zsidó kultúra érdekében, amelyet széjjelbomlasztottak és szinte helyrehozhatatlan tönkre tettek.

A zsidók nem a szovjet hatóságokat okolják a dolgok ilyen változása miatt, hanem azokat, akiket a kommunista pártban a zsidó kisebbségi ügyek referátumával bíztak meg. Ezek a zsidók már régen elhagyták néptük hitét és hagyományait, kulturáját nem ebbe a korbba valónak tartják. Az alantav hatóságok azonban nemcsak a kulturára vetik rá magukat, hanem a zsidóság életlehetőségeit nyirbálják meg. Beszédes tanúsága ennek az a proklamáció, amelyet a cionista szocialista pártok: „Hitachdut“ és „Csire Zion“ bocsátottak ki. Az elkeseredett hangú felhívásból a következőket közöljük:

„A dolgozó zsidó nép élete a jelenlegi Oroszországban egyetlen nagy főlshakadt seb. A zsidó dolgozók gazdaságilag teljesen tönkrementek. Zsidó munkások és alkalmazottak az ukrainizálás és oroszosítási mozgalmak során az utóára kerültek. Zsidó kézművesek és munkások a rájuk kivetett adék súlyos alatt összeroppannak. E mellett a zsidó kézműveseknek megtiltják azt is, hogy szervezkedjenek. A földosztás körül a zsidókat megkárosították és sokat kell szenvedniük a földosztó-bizottságok antiszemizmusról. A kiskereskedőknek és követitőknek, akik a szövetkezetek fejlődése következtében és az állami kereskedelmi monopólium miatt kereset nélkül állanak, nem adnak módot arra, hogy produktív munkához fogjanak. A zsidó dolgozó intelligencia munkanélküliséggel küzd

és emellett el kell szenvednie a zsidó kulturális élet felbomlásra irányuló tendenciákat is. Széles rétegei a zsidó népnek a műveletlenség veszélyének vannak kitéve.

A kommunista párt zsidó osztály irromboka a zsidó kulturális intézményeket, helyettük azonban semmi újat nem adott. Gyermekeink nem ismerik sem Bialik, sem Perez irásait. Nincs zsidó irodalom, nincsenek zsidó könyvek, zsidó újságok, kivéve a hivatalos és ferdítő „Emes“ és „Kofon“ című lapokat. A legkisebb népeknek, mint a csuvasoknak és a girjánusoknak a szovjet autonómiákat adott, saját nemzeli, közhatalmi szervekkel, képviselőtük van a nemzetiségek tanácsában, csakis a milliós zsidó népkisebbség nélkülül a politikai és nemzeti jogokat. A kommunista párt zsidó szekciójának emberei renegátok és állást vadászók, akiket senki meg nem választott, akik azonban a zsidó dolgozók minden kezdeményezését saját érdeklükben elfojtani igyekeznek.“

A felhívás további részében követelik a nemzeti autonómiát és a szakmai közletékben a zsidó szekciók felállítását. Követelik továbbá a zsidó szövetkezetek számára ugyanazokat az adókedvezményeket, mint a többinek. Zsidó nemzeti munkásiskolák felállítását sürgetik és tiltakoznak a héber nyelv és kultúra üldözése ellen. Jöget követelnek arra, hogy résztvehessenek Palesztina újjépítésében.

A felhívás végén rámutatnak azokra az üldözésekre, amelyeknek a cionisták állandóan ki vannak téve a szovjetunió területén. Hangsúlyozzák, hogy a cionista szocialista párt képviseli a zsidó szocializmust a tanácsköztársaságok uniójában, nem pedig néhány kommunista, akiknek semmi kapcsolata a zsidó néphez.

A cionista szocialista párt központja a külföldön élő zsidókhöz is felhívást intézett. Ebben a felhívásban élesen kikelnek azok ellen, akiknek besugása miatt a pártügyekkel egyáltalán nem foglalkozó zsidó munkások állandó vezgaturáknak vannak kitéve és olykor hónapokon át ülnek vizsgálati fogságban, anélkül, hogy tudnánk, miért vesztették el szabadságukat. A felhívás arra kéri a zsidó munkásokat, hogy jöjjenek segítségére szenvedő testvéreiknek adományokkal.

Tovább pusztít a nyugateurópai árvíz

Páris, november 5. Az árvíz egyre nagyobb méreteket ölt. A Marne folyó az 1910. évi árvíz méreteit is túlhaladta. Több mint 300 család elmenekült. A közlekedés az árterületen szüntelenül kénytelen.

Bulgária ünnepe akar lépni Jugoszláviával

A békeszerződés feltételeinek teljesítése válságba sodorják Bulgariát. Bolgár sajtókampány a Jugoszláviával való egyesülés érdekében. Jugoszláv hivatalos körök a Bulgáriával való egyesülés ellen vannak

(Belgrád, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A külföldi, különösen a bolgár és cseh sajtóban hasábos cikkek jelennek meg Bulgária és Jugoszlávia „szerves” egységesítéséről. A cikkekhez az anyagot két bolgár vezetőpolitikusnak: Ljopcssev Andrea egyesült koalíciós párti vezérnek, valamint Daneff Sztóján szobranjeelnök, a progresszív párt elnökének a tárgybani kijelentéseiből és általuk az újságoknak adott interjúkból merítik. A cikkek teljesen bolgár szemléspontból nézve és teljesen a bolgár érdekeket felkarolva íródtak. Jugoszláv politikus vagy újság részéről ebben a nagyhorderejű és két ország jövőjére kardinálisán kiható kérdésben még nem olvashattunk komoly cikket, annál is inkább, mert a szerves egységesítés kérdése csak bolgár részről elsőrendű államérdekek, míg Jugoszlávia részére csak akkor bír komoly értékkel, ha az egységesítés lehetőségének módoszatai Jugoszlávia részére legalább is eltagadhatónak bizonyulnak.

A nagyhorderejű kérdésben eddig tudtunkkal hivatalos részről komoly lépések még nem történtek, de hogy komolyan foglalkoznak Bulgáriában a kérdéssel és állandóan a felszínen tartják, az kitűnik a bolgár és a bolgárokkal barátságos viszonyban élő külföldi sajtójában nap-nap után elhelyezett cikkekből. Lássuk tehát, hogyan vélekednek a kérdéssel mindkét részről. Egyáltalán lehetséges-e Bulgária és Jugoszlávia szerves egységesítése és a bolgár részről felvetett gondolat képezheti-e alapját a két állam között meginduló komoly tárgyalásoknak.

A békeszerződés feltételei Bulgariát összeroppanással fenyegetik

A bolgár lapok szerint valamennyi államférfi és politikus egybehangzón elviselhetetlennek és teljesíthetetlennek minősíti azokat a terheket, amelyeket a békeszerződés rendelkezései rónak Bulgáriára. Bár az események részleteit Bulgária eddig pontosan figyelte, a bolgárok tudatában vannak annak, hogy ezek a jóváértélti fizetések előbb-utóbb súlyos finandális zavarokhoz vezetnek a forrásai. A bolgárok ismételték a szövetségközi ellenőrző bizottság közvetítését fizetési könnyítések kérésében, a bizottság azonban, bár indokoltan ismerte el a bolgárok kérését, mind-egyedül csak ígérekkel biztatta a bolgár kormányt. Ennek következtében a bolgár kormányt már az állami gépezet fenntartására is alig van

fedezete és mindinkább megbarátkoznak az állami élet intézői azzal a gondolattal, hogy az érdekelte hatalmak kezébe teszik le Bulgária gazdasági és adminisztratív intézését és követik az osztrák és magyar példát.

Bulgária Jugoszlávia felé keres orientációt

A szófiai és a bolgárbarát külföldi sajtóban és főleg bolgár politikai körökben állandóan és kitartóan lanszírozódik a Jugoszlávia felé orientálódás tervé. A tervnek már a bolgár parlamentben is akadt szószólója és pedig nem kisebb személyben, mint Daneff Sztójánban, a szobranje elnökében, aki kijelentette, hogy szükségesnek tartja a Jugoszláviával való politikai és gazdasági legszorosabb együttműködést és pedig e két országnak szerves egységesítése alapján.

A kijelentés a bolgár szobranjében hangzott el és az országgházából távozó Daneffet egész csapat újságíró vette körül, akiknek azonban minden kétséget kizáró módon nem adott a szobranje elnöke választ, hogy hogyan képzelte ezt el: államszövetség, perszonális unió, vagy valamely lazább formában?

Daneff kijelentette az újságíróknak, hogy Bulgária szereti fiatal uralkodóját és ragaszkodik a személyéhez. Szerinte a dinasztikai kérdés nem akadályozza a bolgár-jugoszláv együttthaladás tervének megvalósítását.

Daneff szobranjeelnök kijelentései a bolgár parlamentben elhangzottak. A bolgár sajtó a napokban alaposan megvitatta a kérdést, a külügyminisztérium sajtófőnöke pedig gondoskodott róla, hogy a megpendített eszme a bolgárbarát külföldi sajtóban jó pénzért hangzatos címek alatt nagy cikkekben lásson napvilágot. Meg kell állapítani, hogy a cikkek nyomán az eszme nem váltott ki Jugoszláviában nagyobb emócióit és egyáltalán nem váltott ki semmi hasonlóan erős reakciót, amelyet Daneffék vártak.

A jugoszláv kormány párti sajtó csak pár oda-vetett sorban említette meg az egész dolgot és csak egy pártoknyvi belgrádi liberális lap foglalkozott az ügygel melegebben.

A jugoszlávok lehetetlennek tartják az egységesítés tervét

Munkatársunk Belgrádban beszélgetést folytatott ebben a kérdésben egyik demokratapárti ve-

zetőpolitikussal, aki a következő érdekes kijelentéseket tette:

— A bolgár részről felvetett ajánlat komolyságában mi szerbek nem hiszünk, bár a bolgár részről való közeledésre el voltunk készülve. Semmi kedvünk sincsen a Bulgáriában uralmon levő Cankov-kormánytal tárgyalni, amely kormány hatalomra kerülése óta állandóan szerbellenes politikát folytat. Azzal a bolgár kormánnyal, amely komitációs bizottságokat szervez és pénzel határaink nyugtalanítására, mi a zöld asztalhoz nem ülhetünk le tárgyalni, különösen abban az esetben nem, midőnkünk kellene a velünk ellenséges viszonyban élő bolgároknak torkán akadt szálkát kihuzni. Nekünk — saját szempontjainkat tartva szigorúan a szem előtt — semmi szükségünk sincs a bolgárokkal való egyesülésre, kínálják azt bármilyen formában és feltételek mellett. A mi számunkra Bulgária ugyanazt jelentené, amit Ausztria-Magyarországnak jelentett Bosznia annektálása: felesleges gondolat és felesleges kiadásokat. És különben sem tudunk elképzelni nem egységet, de még csak kooperatív munkálkodhatást sem a jövőben a ma még ellenünk dolgozó bolgárokkal.

— Minket nem fűt a bosszu politikája. Mi őszintén sajnáljuk a bolgár nép szomorú sorsát. A bolgárok háboru alatti viselkedését is megbocsátottuk már, mi csak dolgozni akarunk és békeségben szeretnénk élni szomszédainkkal. Ez azonban nem mi rajtunk, hanem szomszédainkon múlik, főleg pedig a bolgárokon.

— Ismétlem, mi nem folytatunk revanspolitikát. A háborustól és a mi számunkra a békekötéseknél bevégződött. Hogy a magunk részéről lehetetlennek tartjuk a bolgárokkal való uniót, az azon múlik, hogy nekünk számtalanszor volt már alkalmunk megismerni a bolgárokat, — nem a népet, hanem a nép vezetőit — és mi tudjuk, hogy tőlük jót nem várhatunk. A bolgár szerb egység lehetetlen és különben is nekünk szerbeknek erre semmi szükségünk sincsen és az eszme számunkra egyáltalán nem rokonszenves. A mi számunkra az idea megvalósulása csak veszteséget jelentene. (peg.)

Az orosz-francia diplomáciával érintkezés

Páris, november 5. Rakovszky Párisba érkezett. Hivatalos jelentés szerint Herriot és Rakovszky megállapították a két ország közötti diplomácia összeköttetés felvételének módjait. Rakovszky hozzájárult ahhoz, hogy Herbette legyen Franciaország csehszlovák követe, viszont Herriot megadta a kormány hozzájárulását Krasszin párisi követé váló kinevezéséhez.

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Irtta Mendele Moiczer Szforim Fordította Székely Béla

Megint az erdőben vagyok, a szakadék előtt állok, sőt már benne is vagyok. Nem akarok hazudni és ezért megmondom az igazságot: már nem érzem magam olyan egyedül. Mintha másodmagammal mennék, elbeszéltem a vállalkozásomat és már nem is vagyok szomorú. Bizonyára nagy szomorúságomban egy korttyal többet ittam a kelleténél. Hozzá szinte semmit sem ettem, mert a falatok a torkomon akadtak. Nagy szükségemben ez a mértéken felüli korty, mintha apám lett volna, úgy segített rajtam. Friss bátorságot öntött belém és igen beszédessé tett. Már ilyen az én természetem: ha purimkor, vagy Szimchesz-Tajrókor⁴⁸ egy korttyal többet iszom, úgy ömlik belőlem a szó, mint valami kilyukadt zsákból a liszt. A fallal elegyedem beszédbe és édesen mosolygok. Olyan szelid és olyan lágy leszek, hogy azt lehet velem csinálni, ami csak tetszik. A testem megnyulik és olyan könnyű, rugalmas lesz, akár a köleskása. Mintha Mendele egyes testrészei csak úgy lebegnének a levegőben, nem lehet tudni, hogy melyik a legfontosabb és melyiket kellene megragadni. Ilyen pillanatban két Mendele van. Az egyik Jehupezbe akarja menni, a másik Boiberikbe tart, a közös lábak megbolondulnak, mert nem tudják, hogy melyik Mendele akaratának engedelmessé kellene válnia. Az egyik kérdező és a másik felel. A saját szavaimat úgy hallom, mintha visszhang volna; a hangom másképpen csendül, mintha üres hordóból jönne. De azért mégse veszem el teljesen az öntudatomat, valami egész halovány emlék mégis visszamarad belőle, mint az álomból.

„Jó estét!” mondom magamnak és meg-

⁴⁸ Szimchesz-Tajro — a törvényadás örömnépe.

hajolok. „Hova visz az utja ilyen késő este?” — „Oh, ezek a bolondok, ezek a birkafejek!” válaszolja a másik Mendele édes mosollyal. „Mindénáron tönkre akarnak menni, úgy éljek én, amilyen nevetséges!” — „Vigyázz reb Öregem, itt egy gödör van!” — „Igen, olyan igaz, ahogy én zsidó vagyok, hogy itt gödör van! Már bele is estem. Azt hiszem, legalább huszaduszor.” — „Légy olyan szives és kelj fel! Egyáltalán nem szép így elnyulni!” — „Köszönöm szépen reb Öregem, majd csak tovább tapogatózom az ostorral... Ugyéjlek én, milyen nevetséges: a fa is velem jön... Jól van, gyere csak, hadd társalogjunk. De pfiuj, ne tessék karmolni!...” Reb Mendele köp rá egy nagyot: hadd legyen.

Ez az út ugyis a szabad mezőre vezet. — „Rendben van, helyén vagyok!... Oh, a hold, olyan kerek, mint egy kenyérkosár, a szép odesszai hold. Még szemem és orra is van!... Ja igaz, üdvözölnöm kell a holdat is! Legyen veled is béke? Béke legyen veled! Legyen veled is béke? Béke legyen veled! Béke legyen veled, hogy feléd ugrom és még sem tudlak elérni, úgy ne tudjanak... nő ugorj Öregem! hopp, hopp, hopp!... az ellenségeim sem elérni... Mit is akarhatnak tőlünk?” Hirtelen szipákolni kezdtek: „Abban igazán ártatlan vagyok, hogy én is élek és én is enni akarok? A testem olyan száraz, — Isten tehet róla — mint a kóró. Mindig beteg vagyok... Valamikor anyám is volt, aki megcsókolt engem... Oh jaj nekem, árva vagyok, árva.” Erre még jobban sirolok. „Csendesesen, csendesesen”, — viaszszal a másik. — „Mit is tehetne az ember.” — „Hogy nem szégyeli magát egy szakállas, öreg zsidó, ki már megházasodott és az Isten gyermekekkel áldotta meg, hogy itt a szabadban, a holdvilágnál sirjon?!” — „Ugy éljek én, hogy ez már igazán nem járja. Csend

legyen, az ördög nem fog elvinni, inkább ügyelj; itt egy palánk van.” — Valóban, amilyen igaz, ahogy én zsidó vagyok, egy palánk! „Már alaposan belé is vágtam magam. Mit is lehetne tenni?” — „Keresztülhágának rajta, ahogy szokták!” — „Köszönöm szépen: már mind a két lábammal át is vagyok.” — „Isten áldja érkezéstedet, mechtitenek! Kerüljtek beljebb!” — „Ne aggódjatok, már jövök.” — „Milyen szépen nő itt minden: bab, borsó, uborka, mennyi, de mennyi!” — „Mondjátok el a brochet.”⁴⁹ — „Reb Öregem, ne kéresse magát soká.” — „Köszönöm szépen! Ezek az uborkák valóssággal felüdítik az ember szívét! Nagyszerűek! Oh, egy ütés! Mit is jelenthet? Honnan is jöhet ez az ütés?”

Az ütéseket egy megtermett paraszttól kapom, aki hátulról megragadott és meg akarta értetni velem, hogy nem illik bemászni másnak a kertjébe. Az ütés azt akarta jelenteni, hogy nem járja éjjel másnak az uborkájához nyulni. Az ütések és talán a friss uborka egyszerre teljesen kijózanítottak. Egy darabig olyan bután állottam ott, mint akit álmból riasztanak fel.

Természetesen „segítség!” volt az első szavam. De ezután meggondoltam magam és úgy tettem, mintha semmiről sem tudnék és megkérdeztem a maga durva módján a parasztot: „Mond csak kedvesem, nem láttál itt egy zsidót két lóval? A paraszt azonban egyáltalán nem hallgat rám, folytatja a magáét, megragad a karomnál fogva hátulról, ide-oda cibál és kiabál: „Gyere csak velem.” Itt már nem segít semmi, vele megyek: — hát csak nem lehetek olyan udvariatlan, hogy ne tartsak vele — és egy ház elé érünk, amely előtt egy szekér álldogál, négy jó lóval és a ház ablakai világosak.

⁴⁹ Broche — áldó ima valamely étel élvezése előtt. Itt azt jelenti: „Láss hozzá!”

(Folytatás következik.)

Öttagu bizottság alakul Schön Bernát árvainak felnevelésére

(Cluj-Kolozsvár, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagykarolyi pályaudvaron meggyilkolt Schön Bernát árvái számára az Uj Kelet gyűjtést indított meg, mely meglepő eredményeivel a zsidó összetartás és emberszeretet hatalmas erejét dokumentálta. Az Uj Kelet gyűjtőakciója több mint háromszázszor sejt biztosított a szerencsétlen véget ért zsidó férfi családja számára. A gyűjtés lezárása után az Uj Kelet szerkesztősége érintkezést keresett az Erdélyi Zsidó Árvagondozó kolozsvári központjával avégett, hogy az összegyűlt pénzösszeget racionális felhasználási módját vele egyöntetűen megállapítsa. Az Árvagondozó, mely a gyűjtésben maga is aktív részt vett, a legnagyobb készséggel vállalta ezt a feladatot, annál is inkább mert az adakozók o-lja is az volt, hogy az egybegyűlt összeget a hátramaradt gyermekek hasznos polgárokká való nevelésére és az özvegy egzisztenciájának biztosítására fordítsák.

Az Árvagondozó központi bizottsága fenti cél elérése érdekében azon kéressel fordult Nussbaum Sámuelhez, a nagyvárad-i központi bizottság elnökéhez, hogy az özvegy helyzetét a helyszínen tanulmányozza és megfigyelési alapán tegyen javaslatot a pénz felhasználásának módjáról. A végleges határozatot egy öttagu bizottság fogja megállapítani, melyben az Árvagondozó, az Uj Kelet, szerkesztősége a család és az érmihályfalvai helyi csoport lesz képviselve.

E hó 2-án, vasárnap Nussbaum Sámuel és Schwartz Mária, az Árvagondozó főtitkára kiszálltak Érmihályfalvára, ahol a delegátusok az érmihályfalvai hitközség és a helyi csoport együttes ülésén előterjesztették terveiket, amelyeket úgy a hitközség, mint a helyi csoport kiküldöttjei a legnagyobb szimpátiával fogadtak.

Az értekezlet után Schön Bernát özvegye nyilatkozatot adott, melyben megbizta az Árvagondozót a pénz kezelésével és a gyermekek felnevelésével. Az érmihályfalvai helyi csoport értekezletén Nussbaum Sámuel központi elnök, Danzinger hitközségi elnök felszólalása után kijelentette, hogy a gyermekek nevelési irányát illetőleg teljesen respektálni kell és respektálni fogják a tragikus elhunyt apa azon ábratát, mely gyermekei számára a vallásos tudomány művelésének kötelességét jelölte ki.

A megalakítandó ötös bizottság a Nagyváradon legközelebbi összejövő országos Árvagondozó konferencia alkalmával fog megalakulni és a nevelés részletei, a pénz felhasználási módja fölött is akkor fog véglegesen határozni.

**Ugye most már elhiszed
nyájas olvasó,
Hogy fogad a Farmodontól
miért ragyogó!**

**Nagy
harisnyavásár
mélyen leszállított árakkal.**

K ötött harisnya minden színben lei	25
F lohr-harisnya minden színben lei	53
M uszlin harisnya divat színben lei	69
C érna-muszlin minden színben lei	98
S elyemfátyol harisnyák minden színben lei	125

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkiadványban és költővárakban őrjárat választók! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Coolidge győzött az amerikai elnökválasztáson

Harmincmillió szavazatot adtak le

(Newyork, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az amerikai elnökválasztási küzdelem, amely már hónapok óta példátlan hevességgel folyik, a tegnapi nap folyamán véget ért. Reggel öt óráig 311 republikánus, 157 demokrata és 16 progresszivisták elnökválasztó elektort választottak meg. Az Egyesült Államok elnöke tehát Coolidge marad, aki mint alelnök Harding halála után automatikusan került az elnöki székbe, alelnöke pedig D. wes tábornok lett, a jóváérteli tervezet híres szerzője. Az eddigi jelenések szerint mintegy harmi on millió szavazatot adtak le. Már az első választási eredmények is Coolidge teljes győzelméről szó-

lottak. D warfor és Massachusetts államokban Coolidge 28, míg a demokrata jelölt csak 4 szavazatot kapott. Számos államban valamennyi szavazat Coolidge-ra jutott. Michiganban és Nyugatvirginiaiban szintén a republikánusok győztek.

A választások során rendkívül súlyos összetűzések voltak az egyes pártok bizalmi emberei között. Lexingtonban a választást vezető elnök összetűzött a szavazatvizsgáló tisztviselőkkel és háromat közülök agyonlőtt. Chicagóban a választási helyiséget felgyújtották, úgy hogy a szavazólapok odaétek. Tennesseeben egy összetűzésnél két kortest meztőltek.

Miért nem fizetik ki a postautalványokat és az utánvételezett összegeket

A lehetetlen postai rendszer megfojtással fenyegeti Erdély közgazdasági életét. Azokból a postahivatalokból, ahol több a befizetés mint a kifizetés, Bukarestbe viszik a fölösleges pénzüsszeget

(Cluj-Kolozsvár, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt közölte az Uj Kelet azokat a panaszokat, amelyek arra késztették a kolozsvári Kereskedelmi és Ipar-kamara vezetőségét, hogy a bukaresti vezérigazgatóságnaál sürögősen intervenáljon a postautalványok késedelmes kifizetése körül fennálló anomáliák megszüntetése céljából. Mint ismeretes, a kolozsvári főpostán sok millió lej értékű utalvány fekszik kifizetetlenül, ami óriási károkat okoz az amugyis súlyos pénzzavarokkal küzdő kereskedelmi életben. Meg értünk, hogy távirati pénzküldemények is csak hetek mulva érnek rendeltetési helyükre. Kérdést intéztünk ebben az ügyben a kolozsvári postai igazgatósághoz, ahol az alábbi igen érdekes felvilágosítást kaptuk, amely egyúttal éles megvilágítja a mai postai rendszernek is. Informátorunk a következőkben ismertette a helyzetet:

Jogos panaszokra nincsen orvoslás

— Ismerjük a kereskedők panaszait és a helyzet annál szomorubb, hogy jogosoknak tudjuk ezeket a panaszokat, de nem áll módunkban segíteni rajtuk. A helyzet nemcsak a kolozsvári postán ilyen elszomorító, hanem Erdély többi városaiban is. Ezelőtt egy ugynevezett központi gyűjtőpénztár volt Kolozsváron, ahová minden postahivatal beiktatóttele felesleges pénzkészletét, viszont szükség esetén innen utaltuk azokat az összegeket, amelyekre azoknak a postahivataloknak volt szükségük, ahol a befizetés kevesebb volt, mint a kifizetés. Így módjában állott bármelyik postahivatalnak a központi pénztártól kilgényelni a fizetéshez szükséges összeget, ahonnan minden további nélkül azonnal kintalták részére.

Megszüntették a központi pénztárt

— Ezt a központi pénztárt a vezérigazgatóság megszüntette és rendeletet bocsátott ki, hogy csak anyai pénzt szabad kifizetni utalványokra, mint a mensyl utalványbevétele van a postának. Kolozsvár, Nagyvárad és Temesvár azon városok közé tartoznak, ahol a kifizetés sokkal nagyobb összegű, mint a befizetés. A kifizetési többletet pedig csak úgy lehet pótolni, ha azokból a városokból, ahol a befizetés nagyobb, a pénzt a kerületi postai igazgatósághoz küldenek, amely diszponálni tudna az összegekkel. Ezzel ellentétben az történik, hogy például Marosvásárhelyről, ahol a befizetés lényegesen nagyobb mint a kifizetés, a felesleget Bukarestbe küldik, ahelyett, hogy Erdély nagyobb kereskedelmi városaiba küldenék. Ennek következtében, hogy ha a nagyvárad-i igazgatóságnak szüksége van pénzre, Bukarestből kell kérésni, ami rendkívül hosszú időt vesz igénybe.

— Ezen kívül a feladati revizió is kérelmetti a kifizetés, mert egyes postahivatalok nem allanak feladatuk megaslátán és nem jelentik vissza azonnal a feladás helyességét és így néha ez is 8-10 napot vesz igénybe.

Az utánvételezett pénzeket sem fizetik ki

— Ugyancsak súlyos a helyzet az utánvételezett osomagokért, a különböző helyeken befizetett összegek itteni kifizetése körül is. Ennek természetesen megint csak a befizetett összegek helytelen elosztása az oka, mert hiába

érkezik vissza a jelentés arról, hogy az utánvételezett összeget a címzett helyen befizették, nem lévén pénzünk, a feladónak nem tudjuk jogos követelését teljesíteni.

A postautalvány-mizériák ügyében kérdést intéztünk az egyik kolozsvári iparvállalat tulajdonosához is, aki az ügygel kapcsolatban a következőkben ismertette a helyzetet:

— Azok a kisebb kereskedelmi és iparvállalatok, amelyek postautalvány rendszerrel dolgoznak, az utóbbi időben súlyos helyzetbe kerültek. A kisvállalatok, amelyeknek 20-30 ezer lejes követelésük van, már mult héten nem tudták munkásaikat kifizetni. Ugyancsak ez a helyzet a kereskedők körében is, akik az utolsóval járó kötelezettségeiknek nem tudtak eleget tenni.

Amerika helyesli az európai államoknak adott kölcsönöket

Washington, november 5. A Fehér Ház közli a kormány nyilatkozatát, mely szerint Amerika helyesli az európai államoknak adott kölcsönöket, amelyek a valuta megszilárdítását célozzák, azonban helytelenül a katonai célokra szükséges kölcsönök nyújtását.

A parlament mai ülése

Bukarest, november 5. A kamara mai ülésén Mann lelkész kéri az erdélyi választási listák kiegészítését, mert a szavazatra jogosultak egyharmad része nincs felvéve a választói névjegyzékbe. Dr. Lupu kéri a kormányt tegyen intézkedéseket a rendőrségen folyó hivatalos hatalommal való visszaélések miatt. Konkrét esetet hoz fel és vizsgálatot kér. Vaitoianu közlekedésügyi miniszter válaszol Lupu dr.-nak az előző ülésen tett bejelentésére és közli, hogy elrendelte a vizsgálatot a moszkvai távirat hitelességének megállapítására és arra, hogyan jutott a távirat illetéktelen kezekbe. A szenátusban kisebb jelentőségű ügyek után folytatták a felirati vitát, amelynél Irinescu (Jörgypárti) a földosztási szabálytalanságokat teszi szóvá.

— Fizetéseképtelen lett a Herkules-dobozgyár. A kolozsvári törvényesáken dr. Sool Aurél ügyvéd úján csődönkiválti kényesszeregyességi eljárást kért Roh Márton, a kolozsvári Herkules-dobozgyár tulajdonosa. A bejelentés szerint a fizetéseképtelenné vált Zsa vegyisgyár 500 ezer lejjel tartozik a doboggyárnak, amely köve-elést behajtani nem tudja. Ennek következtében ő sem tehet eleget a másokkal szemben fennálló kötelezettségeinek teljesítésében. A cég aktívája ezzel a követeléssel együtt 1,481.871 lej passzívája pedig 928.114 lej. Nagyobb követeléssel szerepel az Agrár-bank, amelynek követelése 158 ezer lej. A többi hitelesők kisebb összegekkel szerepelnek.

— Kántorválasztás Temesváron. Temesvárról jelentik: A temesvári belvárosi hitközség főkéntori állására, több ajánlat közül és a megejtett próbaénekítés után, Katz Salamon lugosi kántort választották meg. A jóhangu fiatal főkéntor támogatását nagyon sajnálják Lugoson, mert szimpatikus egyénisége és cionista tevékenysége következtében sok hívet szerzett magának Lugoson.

* Aradi olvasóinkhoz. Az Uj Kelet aradi kezelését a Lóbl Hirlapiroda vette át. A kébesítésre, hirdetésre és előfizetésre vonatkozólag ott nyerhető felvilágosítás.

A Nibelungok

a kolozsváriak emlékezetében fog maradni

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidóság napilapja.
Szerkesztők: Glasner János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek atányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

A nagyváradi Ceire Mizrahi „Glasner Móse” gyásznapelye. Nagyváradról jelentik: A nagyváradi Ceire Mizrahi november máodikán nagyszabású gyásznapelyt rendezett a Palesztinában elhunyt Glasner Móse főrabbi emlékére. Az ortodox iskola nagytermében a Ceire Mizrahi tagjain kívül az elhunyt főrabbi számtalan tisztelője és megjelent. Roth Efraim, a Mizrahi diákszervező nyitotta meg az emlékünnapelyt és megható szavakkal mondott gyászbeszédet. Bejelenté, hogy az összejövetel célja megemlékezni arról a nagy férfiről, a faradhatatlan harcosról, aki a Szentföldön elköltözött az élő sorából. Glasner Mósenak csak a teste költözött el közülünk, mert mi fogadalmat tesszünk, hogy a szelleme örökké élni fog közöttünk és a Ceire Mizrahi tovább fog haladni azon az uton, amelyet a nagy mester kijelölt. Berkovits Benát, a Mizrahi alelnöke lendületes szavakkal ismertette Glasner Móse főrabbi egyéniségét. Weinstein Mór kántor El móle rachmim-jával fejeződött be a gyásznapely. Itt emlíjték meg, hogy *Leitmann Dersó ezer lejt adományozott a Keren Kajemnek Glasner főrabbi emlékére*.

Kulturkonferencia Bialiknál. Tel-Aviv-ből jelentik: On N Bialik író házában a palesztinai kulturális vezetők tagjai tanácskozássra gyűltek össze, hogy megvitassák Palesztina zsidósága kulturális problémáit. A fokozott bevándorlás uynis különböző zsidó típusokat hozott az országba és fontos, hogy Palesztina kulturális élete egységes legyen és harmóniában álljon uyn a zsidó hagyományokkal, mint a néplélekkel, valamint az általános műveltségi nívóval. Elhatározták, hogy legközelebb kulturkonferenciát hívnak egybe, amelyre meghívják az összes pártok és szervezetek vezető egyéniségeit és mindazokat, akik Palesztina közéletében szerepelnek.

Szobrot állítanak Chaim Salomonnak. A lengyel zsidók amerikai föderációjá elhatározta, hogy az amerikai történelem egyik kimagasló alakjának, Chaim Salomonnak, aki maga is Lengyelországból vándorolt Amerika földjére, emlékművet állítanak. Chaim Salomon az amerikai szabadságharcok idjén példátlan hőzabatkészséget tanúsított, amennyiben 1775 ben egész vagyonát, *hatszázhatvan ezer dollárt a szabadságharc rendelkezésére bocsátotta*. Tíz évvel később halt meg, anélkül, hogy a pénzből valamit is visszaadtak volna neki. Kiszámították, hogy ez az összeg ma kamatos-kamatokkal együtt százötvenmillió dollárra gyarapodott volna. Nemsrégiben mozgalmat indítottak abból a célból, hogy az amerikai kormány Chaim Salomon emlékére egyetemet létesítsen, hogy halálját a nagy emberbarát és amerikai hazafi iránt letegye. Az emlékművet néhány hónap múlva felállítják és leleplezik.

Specialista orvosok kerestetnek Palesztinában. A palesztinai bevándorlás következtében speciális orvosokra szükség van. Tel-Avivban el tudnának helyezkedni gyermekorvosok, ideggyógyászok, laryngológusok és dermatológusok. Fontos, hogy a szükséges műszereket az orvosok magukkal hozzák. A héber és német, vagy francia nyelv tudása feltétlenül szükséges. Felvilágosításokkal dr. J. Frellich gyógyszerész szolgál Tel-Avivban.

A Nibelungok

a kolozsváriak emlékezetében fog maradni

Tizezer chaluc Európában. A palesztinai cionista exekutive tagja, On. Sprinjak, aki mostanában érkezett vissza európai tanulmányjáról, közölte, hogy ezidőszoriat tizezer szervezett chaluc várja Palesztinába való beuazását. Ezek tulnyomó részben szakmailag kiképzett emberek, olyan országokban, ahol nagy zsidó tömegek élnek. Az ujjáépítés szempontjából a legértékesebb muaszásem valószínűleg már a közel hónapok folyamán be fog jutni Palesztinába.

Hétfőn lesz a Condescu-perben ítéletki hirdetés. Tegnap számában jelentette az Uj Kelet, hogy a bíróság a Condescu-perben az ítéletozatalt szombati délelőtre halasztotta el. A mai napon a bíróság megváltoztatta az ítéletki hirdetésre szóló határozatát, mert szombaton görög keleti ünnepe lesz és ezért ujj-határozták, hogy a Condescu-perben a tárgyalás folytatását, illetve az ítéletki hirdetését hetfőn délelőtt tizenegy órakor fogják megtartani.

Haláltokozó súlyos testisértésért másfél évi börtön. A mult év januárban halálos kiímenetű verekezés történt a Gyula melletti Hideszamos községben. Kádis Simon huszonnyolc éves parasztagda egy ló miatt összeszóllakozott unokaöccsével, Komán Mihállyal. Az összeszóllakozást parázs verevés követte amelynek során Kádis Simon ujj összeverte unokaöccsét, hogy az néhány óra eltelte után sérüléseibe belehalt. Kádis Simon a csendőrség letartóztatta és átadta a kolozsvári ügyészségnek. A kolozsvári törvényszék a mai napon foglalkozott az ügyel és Kádis Simonat haláltokozó súlyos testisértésben mondogta ki börtönek és ezért egyévi és hat hónapi börtönbüntetésre ítélte, amelybe a vizsgálati fogágban eltöltött tizenöt hónapot beszámították. A vádlott az ítélet ellen fellebbezést jelentett be.

A NIBELUNGOK

a kolozsváriak emlékezetében fog maradni

A Romániába menekült ukrán zsidók elhelyezkedése. Az 1922 ben Ukrajnából Romániába menekült zsidó utolsó csoportja, körülbelül négyszáz ember, most érkezett Kana dába Ist Halifax városába tartottak hcszabb pihenőt. A halifaxi zsidó hitközség szivesen fogadta a menekülteket és gondoskodott elátásuaról és elhelyezésükről. Az üldözöttek közül százhatvanan Montrealban maradnak, kétszáznegyvenen pedig Közép- és Kelekanadába mennek. A csoport tulnyomó részben egyetemi hallgatókból és hitközségi alkalmazottakból áll.

A nagyszalontai Kereskedelmi Kör közgyűlése. Vasárnap delután zajlott le a Nagyszalontai Kereskedelmi Kör évmegnyitó közgyűlése. Az ülést Lakatos Gyula elnöke nyitotta meg, aki beszédeben a nagyváradi Kereskedelmi Csarnok kiüldözöttét üdvözölte. Utána Popper Ákos nagyváradi bankigazgató szólalt fel, aki kiemelte, hogy a kereskedőknek minden anyagi áldozatot meg kell hozni, ha az egyesületi életrel van szó, mert a szervezkedés, egyesülés, tömörülés nagy erő. Előszóként Glück Áron dr. szólalt fel, aki után Fried János dr., a Kereskedelmi Csarnok titkára beszélt. Fried János megállapította, hogy az utóbbi időben kereskedelemellenes irány tapasztalható a törvényhozásban és a közvéleményben egyaránt. A termelés — mondogta — akkor teljes, ha a kereskedő által oda jut a mezőgazdaság, a kisipar és gyár terméke a fogyasztókhoz. Utána Hadházi Kálmán dr. és Nichte Jakab gazdasági tanácsos szóták be felszóllalásaikkal a közgyűlést.

Marosvásárhelyi olvasóinkhoz. Porjesz Sándor ar másirányú elfoglaltsága miatt Kohn Mihály ur (Főtér 86. sz.) vette át az Uj Kelet kezelését. A kézbesítésre, hirdetésre és előfizetésre vonatkozólag ő szolgál felvilágosítással.

„Ügyvédi határidőnapló 1925.” megjelent. Azonnali rendelőnek 360 lej. Lepage Cluj.

A Nibelungok

a kolozsváriak emlékezetében fog maradni

A temesvári Zeira Leányegyesület közgyűlése. Temesvárról jelentik: A temesvári Zeira Leányegyesület 26 án tartotta ezévi rendes közgyűlést. A közgyűlésen Rottmann Erna elnökelt. Rotbart Jakab, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke lendületes szavakkal üdvözölte a jelenlévőket, majd dr. Gábor Dersó a leányegylet tagjait buzdította kitartásra és munkára. Herzl OI a indítványozta, hogy az egyesület első titkárnak Kastriener Iinek, a i Palesztinába vándorolt ki, szerzett érdemeiért a közgyűlés jegyzőkönyvben mondjon köszönetet. Ugyancsak jegyzőkönyvileg örökösítsék meg néhai Kogan Dávidnak, a héber kurzus önzetlen vezetőjének emléke. A pénztári jelentés megtörténte után a közgyűlés az ujj tisztikar tagjait választotta meg. Enők: Rottmann Erna, allnök: Herzl Olga, titkár: Láng Sári, pénzáros: Frencsi Anna, ellenőrök: Holz r Lili és F-hér Cöi jegyző: Ganzl Hajnal, könyvtáros: Schützer Rózei, kulturo-sportvezető: Mayerne Latter Beáé, zenec-sop rtvezető: Freund Leó, prop-gand-csoport-vezető: H-uter Ernő. A választmány tagjai l t k: Holzer Böske, Grünbaum OI a, Molnár Julius, Fliukert Kató, Rippner E us, Spindler Rózi, Gussmann Jolan, Schonsauer Ella, Pollák Terka, Neufeld Szerén, Reberger Magda. Reiter Ernő záró beszéden megható szavakban emlékezett meg a Zeira leányegylet busgó működéséről és további önzetlen és lelkes mü-ödésére hívta fel a gyűlés tagjait.

Eljegyzés. Szuk Sándor Máramaros-sziget eljegyezte Ziszovits Hellát Királyháza. (Mind n külön értesítés helyett).

A Keren Hajesszód Palesztina filmje. A Keren Hajesszód propaganda-osztálya hatalmas Palesztina-filmet készített magában az országban. A felvételeket Bendov jönevű filmszakértő vezette, aki alaposan ismeri az országot és annak legfigyelemreméltóbb tájain készíttette a felvételeket. A film bemutatja Palesztina legértékesebb részreit, az ottani életet és azt a kitűnő munkát, amelyet a chalucok a Keren Hajesszód segítségével végeznek. A munkát Felix Rosenblüth, a németországi cionisták vezetője ellenőrizte. Nyolc hónapi munka után a film most teljesen elkészült. Hossza 1500 méter, előadása körülbelül egy óra hosszat tart. Heber címe: „Banenu—Bonenu” (Fisink—épitőink). A film né y részből áll. Az első rész bemutatja az ujj ipari vállalkozásokat is. A második rész a nézöt elvezeti a zsidó farmokra és erdőkre. Megelevenedik előttünk a zsidó férfiak és asszonyok mező-zsaszági munkája és a neves és egyszerű életmód amelyet a kertészet és állattenyésztés körül tapasztalunk. Postikus jeleneteket látunk egy idősebb chaluc elbeszélése kapcsán. Felidőzőnek Rischon-Le-Cion, Petach Tikva, Rechoboth és más zsidó telepek negyven év előtti élete. A film szután a mai Emek be vezet vissza, sz ujj kolóniákra, amelyeket a Keren Hajesszód alapított a Nemzeti Alap földjein. A harmadik rész chalucok kirándulását mutatja be az ország különböző pontjain. Jeruzsálem történeti szépségében bontakozik ki ebbe a részben, arab falvak ismerünk meg és szamaritánusok utódjait, akik a Gerizim-hegyen peszechi áldozatot mutatnak be. A negyedik és utolsó rész a zsidó városokat szemlélteti és a legfontosabb zsidó nemzeti intézményeket. A végén bemutatják a haifai technikumot és a héber egyetem építkezését. A filmet tíz nap múlva fogják bemutatni Berlinben és Londonban, ahonnan elviszik mindazon országokba, ahol a zsidók nagyobb tömegekben élnek.

Glicenstein nagy művészi sikere. Londonból jelentik: A British Múzeum mostanában állította ki Henrik Glicenstein tanár remetszeteit. A képek majdnem kivétel nélkül bibliai témájuk. A gyűjteményt legközelebb Rómába viszik, ahol a városi múzeumban állítják ki. Az olasz király már megígérte, hogy e zsidó művész kiállítását meglátogatja.

A Nibelungok

a kolozsváriak emlékezetében fog maradni

Vas

és műszaki szakjában jártas
"gilis utazót keresem". Részle-
tes ajánlatot Rudolf Mossehoz
"MŰ-ZsKI" jelűre. 8088

A súlyos pénzkrízis miatt

hogy a m. t. vásárló közönségnek alkalma
legyen téli szükségleteit olcsón beszerezni
elhatároztuk, hogy az összes raktáron levő

férfi- és női-szővetek,
plüschök, bársonyok,
bélésárak, vászon és
mosóárak megírt,
olcsó és szigorúan sza-
bott áraiból

folyó hó 31-ikéig

10%

engedményt adunk.

**Heller,
Weisz & Molnár**

divatáruháza

Cluj, Cal. Reg. Ferd. 6.

Zsák & Ponyva

Vétel: Eladás:
Kölcsöntétel, javkölcsöntétel
Albala Izsó Timisoara
No. 14, Piața Traian 2. szám. Sörgyőrcim: Albala Izsó-Fabrics
Interurbán telefon 40

A kötelező kereskedői gondosság

a mai vásárgos és
bizonytalan üzleti
életben megköveteli, hogy minden régi vagy új
kibírelt tétel az adós vagyoni helyzetét fel-
tűntető pontos és megbízható

hitelinformációra legyen alapítva.

Romániában a legmegbízhatóbb és legpontosabb
információkat adja a

Radio Információs Iroda, Cluj
Strada Regina Maria No 34.

Postafiók 127.

Kérjen próbainformációt!

KÖZGAZDASÁG

Tömegesen lépnek be az iparvállalatok a nagyváradi Ugirba

A nagyváradi választmányi ülés tárgysorozata. Állásfoglalás a „Codul
Muncii” ellen. November 20-án ülés lesz a munkásbiztosítás reorgani-
zációjának kérdésében

(Cluj-Kolozsvár, november 5. Az Uj Kelet ta-
dóstitójától.) A kolozsvári UGIR elnöksége elhatá-
rozta, hogy a jövőben választmányi ülésait nem-
csak Kolozsvárott és Tordán fogja megtartani, ha-
nem Nagyváradon is. Erre az elhatározásra az
UGIR kolozsvári elnökségét az a körülmény késze-
tette, hogy a nagyváradi UGIR-hoz egyre több
jelentik be az érdekeltektől a csatlakozásokat.
Az első ilyen Nagyváradon megtartandó választ-
mányi ülés november hatodikán fog lezajlani, ame-
lyen nemcsak a kolozsvári és tordai körzetek dele-
gátusai, hanem a szatmári nagybányai és aradi
delegátusok is teljes számban fognak megjelenni.
A nagyváradi választmányi ülésen is tárgyalni fog-
ják a gyárépítéseknek a Creditul Industrial új
kivénykibocsátásával szemben követendő magat-
tartását és az ötven százalékos exporttarifa eltolá-
sára vonatkozó javaslatot, valamint a magas export

tételek folyton még mindig nem exportképes kész-
termékek vámrédukciójának javaslatát.

A Nagyváradon megtartandó választmányi ülés
egyik legfontosabb pontja a munkügyi miniszeri-
umban jelenleg elkészítés alatt álló új munkügyi
törvény (Codul muncii) revíziójának kérdése lesz.
Az új törvény javaslat jelenlegi formájában egy a
munkaadók, mint a munkások érdekeit veszélyes-
teti, mert tág teret nyit az állami beavatkozásnak.
Az UGIR választmányja vegyesen le akarja szor-
gítani az új munkásbiztosító törvény és a munkás-
biztosítás adminisztratív reorganizációjának kérdé-
sét a vállalt fellegását, annál is inkább, mert a
legfelsőbb munkügyi tanács a tárgyban megtar-
tandó ülését a munkügyi miniszter november hu-
szadikára hívta össze, mely tanácsban a munka-
adók részéről az UGIR képviselve is van egyik
igazgatója tagja által.

A jugoszláv cukorgyárak igazgatói
célják a cukorkartell létrehozását. Belgrádi jelentés
alapján megírta az Uj Kelet, hogy a jugoszláv
cukorgyárak hamarosan lépnek cukorgyár-mányai
szövetségének fentartására. Mint most Belgrádból
jelentik, a cukorgyári igazgatók kijelentették, hogy
a cukorgyárak egymáshoz közelebb kerültek
nem kötötték, csupán megegyezésre léptek a
cukor gyártására vonatkozólag. Erre az intézkedé-
stette őket, hogy a cukoripartermelés nem folyt
előre megszerkesztett egy hogy az idén négyszer
annyi cukorrépa termelték, mint más esztendőben
és így a gyáraknak is meg kellene négyesíteni az
üzemüket, ami nagy költségeket jelent. Ezenkívül
kijelentették az igazgatók, hogy az ideai cukorrépa
minősége rosszabb mint a tavalyi, mert egy
mázas répa mindössze tíz kilogram cukrot ad és
így a cukorgyárak a régi árak mellett vagonon-
ként tíz-huszaszer dinárt veszítettek. A cukorgyárak
szerint a cukor még így is olcsóbb földinárral a
külföldi cukornál és ha az állami gyárak kilopé-
nek a megegyezéséből, az összeomlás idézne elő.
Egy belgrádi lap a cukorgyárak igazgatóinak
cafolatára éles támadással válaszol, hangsúlyozva,
hogy ily alapon kartell és megegyezés között nincs
semmi különbség.

Emelkedő iránzat font sterlingben.
Londonból jelentik: Az angol választások ered-
ménye keddi erősen éreztetni hatását a világ pénz-
piacán. A newyorki tőzsde a konzervatívok győ-
zelmét a font sterling árfolyamának emelkedésével
szekomptálta. Newyorkban a választások eredmé-
nyének ismertté válása után a font sterling árfolyama
4,55-re emelkedett, Zürichben pedig 23,59 frankra
emelkedett a font sterling. A többi deviza közül az
olasz lira mutat lassan szilárduló iránzatot, a
svájci frank pedig keddi megközelíteni a dollár
békebeli paritását.

* Agrár Takarékpénztár R. T. Targu Mures
(Marosvásárhely). Irtesülésünk szerint egy leg-
közelebb megtartandó rendkívüli közgyűlésen lé-
fali Bodor Pál az intézet eddigi vezérigazgatója,
annak alelnökévé, ugyanakkor N. C. Constanti-
nescu tábornok, szenátor, Bucaresti, Alexandru
Mavrodí képviselő, a „Vitoral” főszervezője,
Bucaresti, Maxim Nicolescu v. államtitkár, Bucaresti
és Balla Hugó, a Temesi Agrár Takarékpénztár
r.-t. vezérigazgatója Timisoara, az igazgatóság új
tagjaivá fognak megválasztani. Az intézet elnöke
tudvalevőleg E. T. Allievi, a Banca Comerciála
Italiana di Romana, Bucaresti, administrateur
délégueje. Az igazgatóság meghívta Balla Hugót
az intézet elnökségébe, aki ennek folytán az
Agrár Takarékpénztár r.-t. Marosvásárhelyt veze-

tésére — a vele megállapított hatáskörben —
megfelelő beavatást fog gyakorolni, azon felül, hogy
változatlan hatáskörrel megtartja vezérigazgatói ál-
lását a Temesi Agrár Takarékpénztárnál. A buka-
resti anyaintézet E. Carlo Buhler igazgatójának
visszahívását határozta el, mivel tevékenységének
más teret szánt.

A mai valutapiac

A mai napon feljelentült a devizapiac Ugy a
kereslet, mint a kínálat nagyobb mértékűtől állt,
mialatt számos üzletkötés történt. Az árfolya-
mok a következők: Osztrák korona 394-398, ma-
gyar korona 420-425 cseh korona 580-585,
francia frank 970-980, svájci frank 84 60-
84 75, dollár 178 00-180 00, angol font 815-
820, olasz lira 690-700.

Valutapiac november 5-én

Bukarest. Devizák: Páris 942, Berlin 813,
London 813 Newyork 178 50, Róma 782, Zürich
84 50 Bécs 25 75, Prága 535, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 710 —, márka
41 00 leva 125 török lira 95 font sterling 810,
francia frank 950 svájci frank 85 00, olasz lira
780, drachma 810, dinár 255 —, dollár 178 00,
lengyel mára 32 00 osztrák korona 26 00, magyar
korona 28 00 cseh korona 522.

Zürich Nyitás — Zárás: Berlin 128 50-128 50,
Amsterdam 205 00-205 00, Newyork 519 00-
519 00, London 258 50-258 50, Páris 2720 00-
2720 00, Milano 2260 00-2260 00, Prága 155 00-
155 00 Budapest 68 00-68 00 Belgrád 755 00-
755 00 Bukarest 287 50-287 50, Varsó 100-
100 —, Bécs 78 25-78 25.

Bankközgyűlések. Pár nappal ezelőtt tar-
totta Marosvásárhelyen az Erdélyi Kereskedelmi
és Hitelbank Beszerveztársaság rendkívüli köz-
gyűlést, melyet az alaptörvény felemelése céljából
hívtak össze. Az igazgatóság javaslata szerint az
alaptörvény kétmillió lejről, harminceszer darab egyen-
ként száz lej névértékű részvény kibocsátása által,
ötmillió lejre fogják felemelni. A közgyűlés egy-
hangulag elfogadta az igazgatóság előterjesztését és
a közgyűlés tartalma alatt már csaknem egészen le-
jegyzték a kibocsátás alá került első tízeszer darab
részvényt. — A Maramarosszigeti Takarékpénztár és
Hitelbank vasárnap tartotta rendkívüli közgyűlést,
amelynek tárgysorozatában a legkiemelkedőbb pont
az ügyvezető igazgatói állás betöltése volt. Az igaz-
gatóság választása alapján Strausemann Salomon
lett az ügyvezető igazgató. Strausemann megválasz-
tásával a város közgazdasági körében remélik,
hogy az ő megválasztásával a bank további fejlé-
dése biztosítva van.

Cserebogárkorongokat minden mé-
retben szállít

Grossmann Jenő

Baross-utca 10. szám. — Sörgyőrcim: NAGYVÁRAD
Grossmannin. — Telefonszám: 2-86

műszaki üzlet

Modern ruhafestés, tisztítás CINK-nél, CLUJ

Lloyd
8022.

Legolcsóbb

nőlkabát beszer-
zési forrás az

Uránia divatház

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 84.
Uránia-mozival szemben. Szécsó 108

A kereskedelmi kamarák költségvetése. A kereskedelem- és ipartügyi miniszter november 10-re értekezletre hívta az összes kereskedelmi- és iparkamarai titkárokat, hogy állandó költségvetési típust állapítsanak meg, amely az ország valamennyi kereskedelmi kamarájánál alkalmazandó.

Az új aradi cukorgyár létesítésének akadályai. A „Közgazdaság” című szaklap az Aradon létesítendő új cukorgyár ti yében a következőket írja: Többször foglalkoztunk már az aradi papirgyár sorsának kérdésével. Ismertettük azt a tranzankciót, amelyet a gyár részvényeinek majoritása Tringhián bukaresti tőkepénzes és pénzesportjának kezébe ment át. Legutóbb arról számoltunk be, hogy a pénzesport cukortermelésre kívánja átalakítani a gyárat és evégből az alapítókét megfelelően felemelné. A legutóbbi napokban a terv lényegesen módosult. Ugyanis kiderült, hogy a cukorgyár telke, amely négy hektár területet,

nem elegendő nagy a cukorgyár céljaira, amely az előirányzás szerint tizenkét hektárnyi területet igényel. Ennek következtében a terv oda módosult, hogy a papirgyár továbbra is folytatja a termelést, azonban nem a zernesti papirgyár bérletében, hanem saját kezelésében, míg a cukorgyár létesítésére 80—100 millió lej alapítókével egy új részvénytársaságot alapítanak, amely Aradon székelne. Ennek azonban egy akadály van. Amellett, hogy a cukorgyár óriási telket igényel, a vasut által könnyen megközelíthetőnek kell lennie, mert a cukorgyár a tervek szerint naponta 150 vagon forgalmat bonyolít le. Egy nagy akadály azonban van és pedig az, hogy Aradon egyetlen ilyen alkalmas telek van az Ujaradra vezető út mellett, amely a város tulajdonát képezi. A pénzesport érdeklődött a városnál, bár egyelőre nem hivatalos formában, hogy hajlandó volna-e a telket cukorgyár létesítésének céljára átengedni, mire a város egyelőre határozott feleletet nem adott.

SPORT

Jakobi Dudi-nap az egész országban

Kolozsváron KAC—Haggibbor, Temesváron TAC—Kinizsi, Nagyváradon NAC—Törökös mérkőzés lesz

(Cluj-Kolozsvár, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma telt el egy hónapja annak, hogy Jakobi Dudi, hosszas szenvedések után, örök nyugalomra tért. Futóútként terjedt el a halálhír az egész országban és mindenütt osztatlan részvétet váltott ki. Megmozdult és áldozott mindenütt a társadalom Dudi emlékéért és ma az emlékére szervezett alap már tekintélyes összeg felett rendelkezik. Mindez azonban csak Jakobi Dudi emlékének szól.

Ha már ennyi mindent tett a társadalom Dudi emlékéért, nem szabad elfelednie azt sem, hogy Dudi nemcsak jó fu ballista, hanem jó gyermek is volt. Saját maga keresetéből tartotta fenn özvegy édesanyját. Elhunytával az anya nemcsak gyermekét, de támaszát is elvesztette. Ahit tudták, ismerték a helyzetet Dudi halálakor, aggódó félelemmel gondoltak édesanyjára. Ezen aggódók között volt dr. Kovács Miklós, az országos fu ballszakosztály elnöke is. Nem sokáig töprengett. Javaslatot dolgozott ki, amely egy játszónapot Dudi támasz nélkül maradt édesanyja támogatására javasolt. Osztatlan elismerést váltott ki Kovács Miklós indítványa és nem akadott egy ember, aki ellenezte volna a tervet. Ugy a fu ballszakosztály, mint a központi vezetőség egyhangulag magáévá tették a javaslatot és így utasítást adtak egyes kerületeknek, hogy november 9-én a kerület minden játszóhelyén a lehető legjobb együtteseket kell szembeállítani egymással. Mindenütt már hetekkel ezelőtt megindultak a kombinációk. Szinte versenyeznek az egyes kerületek a programot illetőleg.

Temesvár eredeti terve az volt, hogy lejátszaja az összes bajnoki mérkőzéseket és ezek bevételeit juttatja a megfelelő célra. A legerősebb mérkőzéseket azonban már lejátszták és így attól való félelemben, hogy nem lesz elegendő bevétel, megváltoztatták tervüket. A vasárnap lejajlott TAC—Kinizsi mérkőzés olyan hatalmas érdeklődést váltott ki, hogy Temesvár vezetői jónak látták, hogy a hegyeletes napon is a két csapat mérkőzzen meg egymással. Felkérték tehát a két egyesületet a mérkőzésre és azok szó nélkül eleget is tettek a kérésnek. Vasárnap tehát Temesváron Kinizsi—TAC barátságos mérkőzés lesz.

Nagyvárad dícsőretreméltóan már az első pillanatban a legvonzóbb mérkőzést, a NAC—Törökösét tűzte ki programul.

Hasonlóan cselekedtek mindenütt, másutt is. Nálunk Kolozsvárt a sorshuzás véletlensége folytán erre a napra olyan bajnoki mérkőzéseket kaptunk, hogy azokon változtatni teljesen fölösleges.

A sorsolás szerint a nagypályán Uniuersitatea—KKASE, Victoria—KMTE, a CFR pályán CFR—Academia, KAC—Haggibbor mérkőzések lesznek. Már évek óta a KAC—Haggibbor mérkőzés vonzza a legtöbb embert a pályára. Ha tekintetbe vesszük emellett a célt is, bizonyos, hogy a CFR-pályán régen látott rekordközönség lesz.

Az altruista célt szolgáló mérkőzésekből a bírák is is hívszik résztvevőket, amennyiben teljesen díjmentesen vezetnek le az egyes mérkőzéseket. Hogy a bevételeket fokozzák, az egyesületet egyöntetűen elhatározták, hogy a napokon nem adnak, illetve nem veszik igénybe a klubjegyeket és a klubtagokat is kötelezik a jegyek megváltására. (b.)

Megóvták a TAC—Kinizsi bajnoki mérkőzést. Temesvári tudósítónk jelenti, hogy a TAC megóvta a Kinizsivel szemben vasárnap 2:1-re elvesztett mérkőzést az egyik határbíró pártoskodása és egy igazolatlan játékos szerepeltetése miatt. A határbíró pártoskodása miatt — mondja az óvás — egy jogos góltól esett el a TAC. Az első féldőben ugyanis a TAC két perccel belül 2 gólt rugott a Kinizsi hálójába, a határbíró azonban az egyik gólt leintette azzal, hogy a labda már a vonalon kívül volt. A bíró helyt adva a határbíró felszólalásának, a második gólt nem ítélte meg. Kíváncsian várjuk az óvás eredményét, annál is inkább, meri Temesvár mostani vezetőségében a TAC dominál és így nem lehetetlen, hogy a derby Temesvárt újrajátszásra kerül.

Franz Döme a Kinizsi trénera. A Haggibbor és Uniuersitatea két év előtti trénera, a nemzetközileg közsismert Döme Temesvárra szegődött trénernek a Kinizsihez. A Kinizsi rendkívül sokat nyert új trénerével. Az országbajnok Kinizsi eddig is a legerősebb és legstílusabb fu talt játszó együttese volt Romániának, Döme keze alatt bizonyára még jobbá fog fejlődni a csapat. Az egyik vidéki sportlap szerint Döme 300.000 lej évi fizetéssel kötötte le magát Temesvárra.

RÓTH cipész

OLUJ,
St. St. O. losit

volt
Szép-
utca

Izrael & Co.

szűs és szőrmedivatáruháza Cluj, Calea Victoriei No 2.

Tekintse meg szőrmedivat ujdonságainkat!

Bundák, boák, nappa bőrkabátok és gyermekbundákból nagy választék.

Wesselényi Miklós-utcai házunk sürgős lebontása s áruházzá való átalakítása miatt

az összes árukészletünket

az építkezéshez szükséges pénz megszerzése miatt

az eddig még nem létezett árakban fogjuk kiárusítani a mai naptól kezdve.

- Lej 25 Angol tenis-flanel (80 cm széles)
- Lej 25 Sifon (női kelengyének)
- Lej 15 Férfi kötött zokni
- Lej 150 Angol férfiöltönyszövet

DICK
áruház

Deák Ferenc-u. 5.

